

1307
Н. К. О.

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

У. С. Р. Р.

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

9(с 2)
4-288 Кад-1

НАРИСИ З СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ПРАЦІ КОМІСІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. ТОМ I

За редактуванням

акад. Д. І. БАГАЛІЯ

У КИЄВІ—1932

Н.К.О. ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК У.С.Р.Р.

Спец. фонд

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

сп.ч.д.р.

9(с2)
H288

НАРИСИ З СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ПРАЦІ КОМІСІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, ТОМ I

За редактуванням

акад. Д. І. БАГАЛІЯ

Державна історична
БІБЛІОТЕКА УРСР

У КИЄВІ—1932

1307
18287

1307

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису українського друку“, „Картковому репертуарі“ та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Відповідальний редактор **акад. Д. І. Багалій**

Літредактор М. Є. Іваненко

Техредактор В. Г. Єгоров

Здано до друкарні 4. X 1930 р.

Підписано до друку 1/IX 1932 р.

Дозволяється випустити в світ.
Неодмінний Секретар Академії Наук акад. *О. В. Корчак-Чепурківський*.

З М І С Т

Передмова	1
Лев Окиншевич. До питання про автора літопису Самовидця	1— 26
Віктор Романовський. Війна 1735—1739 років та її наслідки для України	25— 42
Наталя Полонська-Василенкова. Майно запорізької старшини, як джерело для соціально-економічного дослідження історії Запоріжжя	43—206
Наталя Полонська-Василенкова. Матеріали до історії гірничої промисловості Донбасу	207—229
Вадим Фесенко. Початки металургійної промисловості на Україні (перша домна Луганського заводу)	231—272
Олександр Оглоблін. До історії порцеляно-фаянсової промисловості на Україні	273—277
Олександр Оглоблін. Закавказький транзит і Україна в першій половині XIX століття	278—293
Ольга Багалій. Матеріали до історії декабристського руху на Україні	295—324
Акад. Дмитро Багалій. Два нових документи про готування польського повстання на Україні 1863 р.	325—35

ПЕРЕДМОВА

Утворена 1929 року при моїй кафедрі історії України у ВУАН Комісія для вивчення соціально-економічної історії України доби феудалізму випускає оце перший том своїх праць. Том цей складається з дев'яťох праць, що висвітлюють, згідно з завданням Комісії, різні питання соціально-економічної історії України XVIII—XIX ст.

Перша стаття цього збірника—Л. О. Окиншевича „До питання про автора літопису Самовидця“—присвячена інтересному і спірному питанню про те, хто був автор цієї найважливішої літописної пам'ятки. Л. О. Окиншевич не тільки дає критичний огляд попередніх поглядів, що визнавали за автора того літопису генерального підскарб'я Романа Ракушку, а й виставляє на підставі власної критики й новознайдених документів нову гіпотезу, що за автора треба вважати військового канцеляриста Биховця. Розв'язуючи питання про автора, Л. О. Окиншевич побіжно торкається ще важливішого питання про ідеологію Самовидця як представника старшинської кляси XVII ст.

Стаття В. О. Романовського дає документальні матеріали про татарський напад на Україну 1737 р., у зв'язку з турецькою війною 1735—1739 років, і про його наслідки для народнього господарства Лівобережної України. Там подано точні числа, що характеризують не тільки збитки людности, висвітлюючи одночасно і її економічний стан, а й зменшення живої робочої сили.

Праця Н. Д. Полонської-Василенкової висвітлює на підставі архівних джерел соціально-економічну історію Запоріжжя в момент його ліквідації. Особливо інтересні ті дані, що їх наводить Н. Д. Полонська-Василенкова про конфіскацію при зруйнуванні Січі майна її старшини, починаючи з останнього кошового Калнишевського. Можна сміливо сказати, що ці дані великою мірою збільшують наші відомості про економіку Запоріжжя другої половини XVIII століття, або, точніше сказати, її зверхньої кляси. Тепер, коли ми зовсім одкинули уявлення про економічну рівність січовиків „братчиків“, що ідея її нав'яна була старою козацькою романтикою, набувають особливого значення, з марксистського погляду, ці дані про розшарування серед запорізького козацтва і про ступінь нерівности в розподілі господарських благ, яка, безперечно, була в запорізькому суспільстві. Н. Д. Полонська-Василенкова не тільки систематизувала свій багатий матеріал, а також дала йому відповідне освітлення; це збільшує і значення її власних висновків.

Праці Н. Д. Полонської-Василенкової „Матеріяли з історії гірничої промисловости Донбасу“ та В. О. Фесенка „Початки металургійної промисловости на Україні“ присвячені актуальному питанню про гірничу промисловість Донбасу і дають для неї новий інтересний матеріал. В. О. Фесенко дав систематичний нарис початкової історії старішого в Донбасі металургійного заводу і розповів про перші, дуже важкі і ще кволі кроки його діяльності.

Проф. О. П. Оглоблін дав дві праці з економіки України початку ХІХ стол.: „До історії порцеляно-фаянсової промисловости на Україні“ і „Закавказький транзит і Україна в першій половині ХІХ ст.“. Обидві вони написані на підставі документальних даних і дають нові спостереження для історії української промисловости й торгівлі.

Крім цих праць на різні соціальні теми з історії України ХVІІІ та ХІХ ст., більш або менш широко поставлених та розроблених, ми маємо в цьому збірнику і публікацію архівних матеріалів із критичними коментаріями до них. Сюди належать: „Матеріяли до історії декабристського руху на Україні“ О. Д. Багалій. Вони висвітлюють нам деякі інтересні моменти з історії організації військової таємної поліції на Україні та агентурно-розшукну діяльність генерала Демідова — довіреної особи Миколи І — безпосередньо після повстання Чернігівського полку.

Моя стаття являє собою тільки один розділ великої праці — „Матеріялів для історії польського повстання на Україні 1863 р.“; про це я досить широко говорю у своїй передмові до документу, що висвітлює готування до повстання 1863 р. після революції 1831 р.

12/VII—1930.

Акад. Дмитро Багалій.

Дмитрові Івановичеві, що йому належать попередні рядки, не судилося побачити цього збірника у друку (упокоївся 9 лютого 1932 року). Комісія соціально-економічної історії України, глибоко шануючи пам'ять свого фундатора й голови, має видати спеціального збірника, присвяченого Дмитрові Івановичеві. Комісія згадує, як уважно ставився Дмитро Іванович до редагування цього збірника; Дмитро Іванович не раз застерігав, що збірник уже надто застарів своїм методологічним спрямуванням і своєю тематикою, властивою комісії в період перед реконструкцією 1931 року.

Справді, збірник цей закінчено та здано до друку ще 12. VII 1930 року. Як видно з протоколів комісії, всі статті, вміщені в ньому, прочитано на засіданнях комісії 1929 р. та в першій половині 1930 року. („Майно запорізької старшини“ Н. Д. Полонської-Василенкової — прочитано 6. XII 1929 р.; „Війна 1735—1739 р.“ В. О. Романовського — 13. I 1930 р.; „Польське повстання 1863 р.“ акад. Д. І. Багалія — 5. III 1930 р.; „Закавказький транзит“ О. П. Оглобліна — 5. V 1930 р.; „Початки металургійної промисловости“ В. О. Фесенка — 5. V 1930 р.; „Матеріяли до історії декабристського руху“ О. Д. Багалій — 24. V 1930 р.; „До питання про автора Самовидця“

Л. О. Окиншевича — 12. VI 1930 р. та „Матеріяли до історії гірничої промисловости“ Н. Д. Полонської-Василенкової — 12. VI 1930 р.).

У процесі самокритичної роботи — і в комісії, і поза межами її — ціла комісія й поодинокі члени її визнали хибність попередніх своїх методологічних концепцій і пішли новим шляхом, працюючи по-новому, на засадах науки Маркса й Леніна. Комісія з пошаною і вдячністю згадує, що Дмитро Іванович чи не перший із співробітників комісії став на шлях поглиблення самокритики, і на цей шлях поставив комісію. Комісія в дальшій своїй роботі зобов'язується розгорнути широко марксо-ленінську критику своїх попередніх хибних концепцій, щоб стати до могутніх лав борців за соціалістичну реконструкцію української історичної науки.

рничої проми-
ромисловости
промисловість
Фесенко дав
басі металюр-
ні кроки його

аїни початку
на Україні“
ст.“. Обидві
ові спостере-

аїни XVIII та
их, ми маємо
чними комен-
абристського
які інтересні
а Україні та
ї особи Ми-
у.

раці — „Мате-
р.“; про це я
до висвітлює

ю Багалій.

дки, не суди-
о 1932 року).
ючи пам'ять
ка, присвяче-
ився Дмитро-
не раз засте-
і спрямован-
реконструк-

II 1930 року.
прочитано на
(„Майно за-
читано 6. XII
р.; „Польське
азький тран-
ї промисло-
абристського
Самовидця“

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ ГІРНИЧОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ДОНБАСУ.

ПЕРЕДМОВА.

Матеріали ці висвітлюють першу стадію в історії гірничої промисловости Донбасу, що майже не досліджена в сучасній літературі, а саме перші досліди Аврамова та Штерича на території колишніх Бахмутського та Донецького повітів. Цій добі присвячено по декілька рядків у працях Е. Ковалевського ¹⁾, А. О. Скальковського ²⁾, Д. І. Багалія ³⁾, П. І. Фоміна ⁴⁾; трохи більше дають дослідники, що мали змогу працювати в місцевих архівах: напр. М. П. Доброхотов не обмежився стислим нарисом історії експлуатації копалинних багатств Донбасу, а в додатку до своєї розвідки надрукував інтересні архівні матеріали: „дело об описании руд железных, каменного угля и другихъ ископаемыхъ в Донецкомъ уезде, открытых в дачах капитана Яковлева и коллежского асессора Штерича в 1790 г., а полученных от графа Зубова в 1794 г.“⁵⁾; документи там надруковані, взято із справи, що зберігалася в Луганському соціальному музею.

Мені здається не зайвим надрукувати декілька документів, які освітлюють перші кроки історії розробки кам'яного вугілля на Донеччині; ці документи взято з справи, що зберігалася в архіві Катеринославського Губерського Правління, і мала назву „Дѣло о разработкѣ Каменного угля и мрамора въ Бахмутскомъ уѣздѣ“ на 154 аркушах ⁶⁾; тут ми бачимо листування представників адміністрації з приводу обслідування країни, рапорти, звідомлення, відомості тощо, починаючи з 1786 року і закінчуючи роком 1795, себто якраз тим роком, що з нього почався новий період в історії промисловости Донбасу — заснування Луганського ливарного заводу; історії його присвячено спеціальну статтю в цьому збірнику.

¹⁾ Е. Ковалевский — Геогностическое обозрѣние Донецкого горного кряжа. Горный журнал на 1829 г т. I.

²⁾ А. А. Скальковскій — Опыт хозяйственной статистики Новороссійского края. Одесса, 1853, ст. 508 і далі.

³⁾ Д. І. Багалій. — Заселення південної України, Харк. 1920, ст. 93.

⁴⁾ П. Фоминъ, Горная горнозаводская промышленность юга Россіи Харькова 1915 ст. 3—33.

⁵⁾ М. П. Доброхотовъ. — Природні продукційні сили Луганської округи, Краєзнавча науково-популярна бібліотека Донбасу, В. І. Видання Наукового товариства на Донеччині. Луганське 1929, вип. 1.

⁶⁾ В'язка 122 (157), справа 35. Треба попередити, що я використала цю справу, працюючи в архіві року 1914, але приїхавши до Дніпропетровського року 1927, я в крайовому архіві, куди перейшла збірка кол. губерньського правління, цієї справи не знайшла. Тому я зазначаю числа старі.

Обслідування продукційних сил Донбасу почалося ще наприкінці 80-х років XVIII століття, і це треба поставити у зв'язок із тими обслідуваннями природних багатств країни, що їх провадили в різних місцевостях Південної України, бажаючи якнайшвидче піднести промисловість її. Цього потребували, поперше, будівництва нових міст, заснування різних фабрик та заводів, а подруге тут важили потреби військові: чорноморська флота потребувала палива, заліза тощо. Ми бачимо декілька експедицій, що з наказу Потьомкіна починають обслідувати природні багатства країни: професор „земледіля і естествовѣденія“ катеринославського університету, Ліванов, з доручення Потьомкіна об'їхав район Інгула, Буга і знайшов багаті поклади: срібну руду, мармур, порфир, залізо — майбутнє Криворіжжя ¹⁾, що його багатства ще раніше спостерігав відомий мандрівник В. Зуев. Здається, Ліванов перший звернув увагу на мінеральні багатства Донбасу: це видно з листа, що його р. 1803 Гаскойн надіслав міністрові фінансів; там він писав, що „князь (себто Потьомкін) вскорѣ послѣ первого своего посѣщенія южной границы отрядилъ воспитанного при одномъ изъ англійскихъ университетовъ проф. Леванидова (себто Ліванова. Н. П.-В.), который возвращаясь ему столь лестное мнѣніе подалъ о богатствѣ близъ Донца расположенныхъ горъ, изобилующихъ по словамъ его золотомъ, серебромъ, желѣзомъ, горным углемъ, мраморомъ и другими камнями, что онъ съ господиномъ надворнымъ (нынѣ колежскимъ) совѣтникомъ Аврамовымъ туда были командированы для разработки оныхъ, и послѣдняго я тамъ въ 1794 г. нашель, занимающагося добычею угля“ ²⁾. Так описував події Гаскойн. Одночасно з Лівановим в землі Війська Донського обслідував природні багатства капітан Скоряк, або Скорняков; року 1784 вік знайшов багаті поклади кам'яного вугілля, розробку яких. Потьомкін доручив йому ж таки. Для роботи йому було дано „каторжнихъ невольниковъ“ з Таганрогу ³⁾. В той самий час капітан Кожевников, обслідував залізні жили по р. Бердянці; але залізної рудини знайшов, і в рапорті правителеві Катеринославського намісництва І. М. Синельникову з листопада 1786 р. він так описував свою невдачу: жили, що їх він знайшов, — писав він — „называются естественниками стихійными; пустыя жили бывають иногда обогащаются, но сіе случается, когда приходятъ къ нимъ съ металическимъ содержаніемъ другія жили, или прожилки, а въ сихъ случаяхъ, идя по пустой жилѣ утѣшаются рудокопы въ трудахъ своихъ единымъ тѣмъ счастьемъ, чтобы встрѣтиться съ обогащающими оныя прожилками“ ⁴⁾. Цього „щастя“ він не мав. Але одночасно залізо та кам'яне вугілля було знайдено на території Бахмутського повіта в маєтках поміщика Штерича, про що він згодом повідомив уряд. Наприкінці 80-х років

¹⁾ Д. И. Шрейдеръ. — Страничка изъ истории Кривого Рога. Екатерин. Юбилейн. Листок, 1887 г., № 6, стор. 51. Д. І. Багалій. — Заселення Південної України, стор. 93 Зап. Од. Общ., т. VIII, стор. 186.

²⁾ П. И. Фоми н ъ. Горная и горнозаводская промышленность юга Росіи. Харьков, 1915. стор. 6.

³⁾ Зап. од. Общ. ч. IV, ст. 373. Э. Ф. Богущький. Положеніе горно рабочихъ в Донскомъ бассейнѣ. Юрид. Вѣстн. 1896, т. VI листопад, ст. 445.

⁴⁾ Арх. Катерин. губ. Правл., в. 94 (122), справа без №, арк. 1.

Потьомкін дістав відомості про те, що в Бахмутському повіті знайдено залізну руду і звернувся до генерал-прокурора князя О. О. Вяземського з проханням надіслати досвідчену людину, щоб зробити „изысканія“, а правителеві намісництва, В. В. Каховському ордером з 24 липня 1790 року наказав зробити розпорядження, щоб тій особі дали все потрібне, якщо вона приїде до Бахмуту. Про це В. В. Каховський листом сповіщав віце-губернатора І. В. Тутолміна (докум. № 1). Як видно з документу № 2, цією досвідченою особою був колезький асесор Аврамов, що прибув до Бахмуту в лютому 1791 року. Минуле його для мене лишається неясне: у примітці до листів В. В. Каховського до В. С. Попова про нього написано, що він був походженням з Нахічевані¹⁾. Що робив Аврамов з лютого до липня—не відомо, але з 14 липня ми маємо інтересного листа від оберштеркригс-комісара М. Л. Фалієва до В. В. Каховського (подаємо його під № 3), де яскраво описано справжній стан роботи Аврамова. Лист цей мав реальні наслідки: як видно з чернетки наказу В. В. Каховського Донецькому нижньому земському судові, той мав відрядити до Аврамова „ізъ ближайшихъ селеній Донецкого уѣзда“ по 100 робітників (докум. № 4), а в своєму рапорті В. В. Каховському Аврамов починає звіт про роботу з 17 липня, коли до нього прийшли перші робітники: це свідчить про надзвичайну швидкість у реалізації побажань М. Л. Фалієва. З того ж таки рапорту видно, що надіслано до Аврамова робітників не тільки з Донецького, а й з Бахмутського повіту. Роботу, почату 17 липня, припинили на початку листопада, через морози. Цей рапорт інтересний тим, що в ньому Аврамов не тільки повідомляє про наслідки роботи, а також подає розмір заробітної платні і приблизну собівартість пуда вугілля на місці — 2 $\frac{3}{4}$ коп. пуд (Док. № 5—6).

Справа ця дуже зацікавила В. В. Каховського, але, як відомо, в кінці 1791 року жовтня помер князь Потьомкін. Становище самого Каховського стало не певне, бо головне управління Катеринославським намісництвом перейшло до графа П. О. Зубова, людини цілком нової. Єдиним зв'язком, єдиною надією Каховського на захист та оборону став відомий правитель канцелярії Потьомкіна, Василь Степанович Попов, що після смерті Потьомкіна приїхав до Петербургу, куди його викликала Катерина, і набув там неабиякого значіння, як останній порадник та довірена особа Потьомкіна. До нього постійно надсилав листи Каховський, докладно описуючи в них усі події та потреби в намісництві, що їх він бажав би довести до відома Зубова. Чимало таких листів надруковано в Записках Одеського Товариства, але, звичайно, їх було куди більше. Ось і про цю справу — добування кам'яного вугілля та залізних руд — написав Каховський Попову, але цього листа ще не друковано, і я його теж подаю цілком (док. № 7). Цей лист за змістом поділяється на дві частини: перша, так би мовити, поясняльна записка — подається вперше. Друга — звіт про видобуток — надрукована

1) Зап. Од. Общ., том. XII, ст. 400, примітка. Е. Ковалевський чомусь йменував його „горным офицером“ хоч, здається, проти цього промовляють його цивільні ранги (спочатку колезький асесор, він згодом дістав ранг надвального совітника). Горный журнал, 1829, кн. 1. ст. 34.

почасти, але у зміненому і скороченому вигляді, вже так, як її р. 1794 передав Зубов до „канцелярії горного начальника“, ¹⁾ і тому я все ж вважаю за потрібне надрукувати цього листа цілком. З цього листа ми бачимо, що Каховський відрядив до Петербургу самого Аврамова, щоб його пояснення могли краще посунути справу; з слів Аврамова він писав, що таких багатих покладів руди та вугілля немає ніде в Росії, і пропонував негайно зробити обслідування всього цього краю, скласти докладну мапу і почати будувати заводи. Він висував думку, що корисніше давати пільги приватним особам на будовання заводів, ніж будувати казенні, а що до скарбу — то обмежитися тільки влаштуванням „промывальной фабрики“ (до речі—в документі, що надрукував М. Доброхотов, помилково її названо „промышленной“ ст. 41), „для промыванія найденного кварца на золото“, та „плавильные печи“ для „проплавки“ срібла.

Не відомо, принаймні мені, як поставилися в Петербурзі до цих справ, і як активно підтримали прохання Каховського. Але чимало фактів свідчать про те, що справа посунулася. Так, року 1792, 4 грудня Аврамов подав рапорта В. В. Каховському, де повідомляв, що їздив „за пріискомъ каменного угля по берегу рѣки Донца начавъ отъ слободы Серебрянки вниз по теченію до села Вышшаго“, і там, біля цього села, знайшов у байраці „Лисичьемъ“ кам'яне вугілля, „толщиною въ аршинъ, въ длину открыто шурфами на 25 сажень“, і далі робота припинилася через „снѣгозаморозки“. Про ці поклади вугілля він писав, що його багато, шар „изрядной толщины“, а щодо якості, то він „несравнено лучшей доброты нежели тотъ, который былъ открытъ въ Донецкомъ уѣздѣ при рѣчкѣ Бѣлой“. Крім того, він звертав увагу Каховського і на те, що відсіля його було б зручніше довозити до приморських портів. ²⁾

Цього рапорта Каховський надіслав до В. С. Попова, як це він зробив і минулого року; в листі до Попова він писав, що треба, щоб „изъ открытого сего произведенія природы, нужного во всякое время, имѣть пользы и выгоды“ асигнувати кошти на роботу; він знову таки дав із власних коштів 500 крб. Аврамову, щоб не марнувати часу, на придбання лісу та перевезення його через річки, взимку; з початком весни він хотів поїхати оглянути ці місця, і доручив Аврамову дослідити берега Міусу, Калміусу та Берди, бо там ґрунт, такий як і на Бахмутщині. „По увѣрѣнію трехъ голанцовъ, Волана, фонъ-деръ-Платена и Ферстера, присланное от г. Аврамова уголье есть лучшей доброты“, підтримував чужоземними авторитетами заяву Аврамова Каховський. Кінець-кінцем він просив відрядити Аврамову досвідчених у гірничій справі людей, і повернути йому, Каховському, 500 крб., витрачених на це ³⁾.

Документ, що його надруковано за № 8—чернетка „всеподданнѣйшего“ рапорта В. В. Каховського—пояснює, яких робітників вимагав Аврамов, і скільки треба було асигнувати грошей на роботу. З наших документів

¹⁾ М. П. Доброхотов, Природні продукційні сили Луганської округи. Краєзнавча наукова популярна бібліотека Донбасу, в. 1, 1929, додаток, стор. 38—42.

) Зап. Од. Общ. т. XII, ст. 400—401, примітка.

³⁾ Зап. Од. Общ., т. XII, ст. 401.

видно, що Аврамов не припиняв роботу й наступними роками: року 1793 він почав добувати вугілля біля села Вишшого в Бахмутському повіті на р. Донці (док. № 9) і про цю роботу склав дуже інтересну „вѣдомость“ — про те, скільки коштів треба витратити, щоб добути 100.000 пудів вугілля (док. № 10). З квитанцій, що їх друкуємо за №№ 15 та 16, видно, що протягом 1794 та 1795 років під керівництвом Аврамова добували вугілля 3-ій роті Донецького повіту, в слободі Уткинській, та на р. Крепинській.

Документи, починаючи з № 10, стосуються до діяльності поміщика Бахмутського повіту колезького асесора Петра Штерича, що з середини 1790-х років почав експлуатувати силами власних селян копальні та поклади вугілля у своїх маєтках—слободах Білій, Петровенці та Червонім Куті. Тут ми маємо лист з 28 листопада 1792 р. самого Штерича до В. В. Каховського (№ 11); він описує докладно, як він добуває кам'яне вугілля і використовує його на власній гуральні, і як він винайшов спосіб використовувати дрібне вугілля, штиб — роблячи з нього „кирпичики“. За додаток до цього листа можна вважати описання родовищ вугілля в маєтках Штерича та його роботи, що те описання склав Аврамов. Аврамов дає дуже прихильну оцінку його роботі, підкреслює, що коли й траплялися помилки, то через брак досвідчених людей (№ 12).

Після 1793 року настає досить велика хронологічна прогалина в наших документах: немає ні звідомлень, ні проектів про будь-який видобуток чи дослідження. Зберіглася тільки вказівка на те, що року 1794 відряджено до Бахмутського повіту „извѣстного по своему искусству господина статського совѣтника Гаскойна“, але він дізнався десь у дорозі про смерть правителя Катеринославського намісництва В. В. Каховського і надіслав ці листи та документи Грибовському, а сам поїхав просто до Бахмуту, обминаючи Катеринослав (№ 13).

Від 1795 року ми маємо кілька інтересних документів: це № 14 — лист Петра Штерича мабуть до В. С. Попова (адресата не зазначено), де Штерич, описуючи все, що зробив він на користь державі, просив нагородити його рангом та орденом; у цьому листі він покликуюється на спільну роботу з „Гасконієм“ у спеціальній комісії, а також і на те, що він узяв на себе транспорт вугілля до Таганрогу. Документ № 15—офіційний рапорт Штерича новому правителеві, наступникові Каховського, І. І. Хорватові того ж таки 10 червня 1795; в рапорті він повідомляє про відкриття кам'яного вугілля в Павлоградському повіті, в слободі Градовці та її околицях. Останні документи—№№ 16 та 17—квитанції, що їх одержав Штерич із контори Таганрозького порту, подають конкретні числа, скільки пудів вугілля приставив Штерич до порту, суму, заплачену за приставлення його, та комісійні, що одержував Штерич за кожний пуд вугілля. Інтересно порівняти ці „накладні“ витрати на кожний пуд з тою сумою, яку вираховував собівартість пуда вугілля Аврамов (2 $\frac{3}{4}$ коп.).

На цьому закінчуються документи, що друкуємо тут; не зважаючи на те, що вони розпорошені, мало зв'язані поміж собою, вони все ж являють інтерес на нашу думку, бо висвітлюють перші моменти з історії промисловості Донбасу, малюють, як забезпечували розроблення кам'я-

ного вугілля робочою силою, як розцінювали робочий день, як вираховували собівартість добутого вугілля, і останні документи показують як збільшувалася вартість пуда вугілля від транспорту та комісійних витрат. Ці останні документи виявляють і роль Штерича, що був не тільки одним з перших піонерів нової справи, а також і комісіонером в постачанні вугілля і здобував від цього досить значні суми. Ці документи виявляють, на користь якої кляси йшли прибутки від нової промисловости, яка тільки зароджувалася, і яка тепер посідає таке велике місце в економіці Радянської України.

ДѢЛО О РАЗРОБОТКѢ КАМЕННОГО УГЛЯ И МРАМОРА ВЪ БАХМУТСКОМЪ УѢЗДѢ¹⁾

№ 1

Лист В. В. Каховського віце-губернаторові І. В. Тібекіну (чернетка)

Милостивый государь Иванъ Васильевичъ.

Его свѣтлость (титул) ордеромъ отъ 24 числа сего іюля ко мнѣ послѣдовавшимъ далъ знать, что для дальнѣйшого изысканія о количествѣ и добротѣ найденной в окрестностях Бахмута железной руды писано от его свѣтлости къ господину генераль-прокурору и кавалеру князю А. А. Вяземскому объ отправленіи туда человѣка въ горных дѣлах искусного, предписать изволили, по прибытіи его в Бахмутъ приказать преподать ему въ семь дѣлъ всевозможное способствованіе.

Іюля 25 1790 г.

(арк. 1.)

№ 2

Ордер В. В. Каховського колезькому асесорові Аврамову (чернетка)

По повелѣнію его свѣтлости (титул) отпускается Вам отъ меня 500 р. денегъ кои на какіе именно расходы будете употреблять рекомендую вашему высокородію доставить ко мнѣ подробный щетъ для испрошенія въ возвратъ денегъ отъ его свѣтлости.

10 февраля 1791 г.

(арк. 2)

№ 3

Лист М. Л. Фаліева В. В. Каховському

Милостивый государь Василий Василіевичъ.

По бытности моей в семь мѣсяце въ Донецкомъ уѣздѣ на дачѣ господина капитана Яковлева для осмотра на оной оказавшегося каменного угля, нашель тамъ присланного отъ его свѣтлости для открытія руды г. колезького асесора Аврамова, который, за неимѣніемъ мастеровъ и суммы на рабочихъ не можетъ съ успѣхомъ оныя разрабатывать. Въ разсужденіе сего не благоугодно ли будетъ вашему превосходительству, пред-

¹⁾ Архив Катериносл. Губ. Правл., в'язка 122 (157) № 35.

писать донецкому и бахмутскому нижнимъ земскимъ судамъ, чтобы изъ казенныхъ обывателей нарядили для сей работы 200 человекъ, и ему, Аврамову, предписать чтобы при разрабатываніи руды добывалъ угольа каменное, кои очень нужно для адмиралтейства, и мраморъ при томъ ломалъ. А на первый случай отпустить ему денегъ до 1000 рублей, дабы онъ къ начатию работъ могъ приготовиться необходимымъ.

14 іюня 1791 года.

(арк. 3)

№ 4

Ордер Каховського Донецкому нижньому судові (чернетка)

... отправить къ Аврамову изъ ближайшихъ селеній Донецкого уѣзду 100 человекъ обывателей, коимъ за время нахождения въ тѣхъ работахъ имѣеть быть произведена надлежащая заплата отъ г. Аврамова.

(арк. 4)

№ 5

Рапорт Аврамова В. В. Каховському

Сколько съ 17 іюля, то есть со дня присылки первыхъ работниковъ, сентября по 1 добыто камянного угля и мрамора в дачѣ капитана Яковлева Селезневкѣ, по какой цѣнѣ добычею стоитъ каждый пудъ, примѣрно мною полагается 9 р. в мѣсяцъ работнику платоу, сколько оно отправлено въ Кичкасъ по повелѣнію Михаила Леонтовича Фалѣева, представляя вѣдомость вашему превосходительству осмѣливаюсь донести: 1) до работки штольнями надѣюсь угля добыть къ 1 октября лучшей доброты до 12.000 пудовъ, а послѣ того ежели повелено будетъ добычу производить чрезъ всю зиму, то необходимо уже должно итти штольнями ибо за толстотою земли на камянномъ углѣ лежащей разносомъ работать почитаю убыточнимъ, а въ зимнее время и многотруднымъ. Чтобы штольнями работать необходимо потребны горные служители, хотъ то число о которомъ въ докладѣ моемъ представлено было его свѣтлости и вашему превосходительству, а съ помощью оныхъ, смотря по количеству опредѣляемой добычи угля пудов можно столько заложить и штольневъ, опредѣляя для наблюденія должного въ (не розібрано) порядка изъ тѣхъ рудокоповъ по одному, или по два человекъ, придавая къ нимъ на каждую штольню потребное число работниковъ, да и при разрабатываніи серебра и золота содержащихъ жиль и железныхъ рудъ, которые здѣсь во многихъ мѣстахъ открываются, безъ упоминаемыхъ горныхъ служителей обойтись невозможно, ибо почасту такіе встрѣчаются подъ рудами крѣпкія крыши, что безъ помощи буравовъ и пороха никакъ разломить не можно; а затѣмъ нерѣдко принуждены бывають начатые ширфи оставлять безъ окончательного о благонадежности изслѣдованія. 2) Присылаемымъ ко мнѣ изъ Бахмутского и Донецкого уѣздовъ работникамъ какую повелено будетъ плату прозвести за рабочий день и впредь производить, прошу о награжденіи повеленія и объ ономъ ваше превосходительство симъ рапортуу.

Мрамора от $\frac{2}{4}$ арш. до 3 арш. длины и от 6 вершков до одного аршина толщиною всего в добычѣ 1075 штук
 Да тонкихъ плитъ мраморныхъ до 300 „

Полагая находившимся у добычи оногo угля и мрамора работникамъ по 30 коп. в день, по числу каждого рабочихъ дней причитается платы какъ и въ именныхъ спискахъ значиться выплатою положенною уже на добычу с 17 июля по 1 сентября 1352 р. 60 к., достальныхъ слѣдующихъ на нынѣшнюю добычу 2398 р. 60 к.

Изъ оной суммы должно вычесть третью часть на добычу мрамора, которой причитается 799 „ 53 „

Да на разработку рудныхъ присковъ при которыхъ рабочіе люди употребляемы были изъ тѣхъ же, которые находились при добычѣ угля, четвертую часть, которой причитается 399 „ 79 „

Затѣмъ дѣйствительно почитаться должно, что на счетъ нынѣ добытого угля 1199 „ 31 „

Тѣмъ расходомъ каждый пудъ угля въ добычѣ стоить на „ $\frac{23}{8}$ „

Къ сему должно приложить на инструменты и на жалованье нарядчикамъ, так и на подъемъ открытого угля по $\frac{3}{8}$ коп., а съ оными и составить каждый угля в добыче $2\frac{3}{4}$ коп.

(арк. 26).

№ 7

Лист В. В. Каховського В. С. Попову

Милостивый государь Василій Степановичъ.

Находившагося по повеленію покойнаго генерала фельдмаршала князя Григорія Александровича въ Донецкомъ уѣздѣ для присковъ рудъ и каменнаго угля г-на коллежскаго ассесора Аврамова почель я за нужно отправить къ вашему превосходительству. Учиненное имъ открытіе серебряной руды заслуживаетъ вниманія и неотложнаго приступленія къ дальнѣйшему испытанію. Онъ говорилъ мнѣ что толь богатой руды нѣтъ ни въ однихъ російскихъ заводахъ, съплавленныя имъ разныя руды, каменный уголь, мраморъ и аспидъ съ поданнымъ отъ него ко мнѣ описаніемъ имѣю честь представить чрезъ него самого, препровождая планъ дачи г-на Яковлева, на которой почти одной только сдѣлано было имъ открытіе. А какъ нѣтъ сомненія, что весь тотъ край изобилуетъ полезными минералами, то по сему приѣмлю смѣлость представить вашему превосходительству неугодно ли будетъ исходатайствовать повелѣніе возвратить сюда г-на Аврамова, снабдя его требуемыми имъ людьми (о коихъ записку при семъ прилагаю) дабы при открытіи весны приступить къ немедленному испытанію и узнанію пользы отъ открываемаго металла.

При приступлені къ начатію сего дѣла не примену я находиться на мѣстѣ естли то зависить будетъ отъ моей воли, и осмотрѣть всѣ окрестности, сочинить онымъ карты и буди государственная польза востребуеть донесу въ то время объ учрежденіи завода и объ отводѣ къ оному лѣсовъ и потребного количества рабочихъ людей.

Покупкою дачи отъ г-на Яковлева спѣшить такъ же не для чего, сокровище, кое откроется на оной означить цѣну оной.

Касательно же железныхъ рудъ, то судиль бы я не дѣлая казенныхъ желѣзныхъ заводовъ пріохотить къ онымъ частныхъ людей, оказавъ имъ отъ казны пособіе снабженіемъ людьми упражнявшимися при желѣзныхъ заводахъ, капитальные изъ нихъ и знающіе свое ремесло могли бы итти въ части прибыли съ владѣльцами на земляхъ коихъ устроятся заводы, судиль бы я однако не прежде приступить.

Описаніе руднымъ пріискамъ, каменному углю, мрамору, аспиду и плитному камнямъ, найденымъ Екатеринославскаго намѣстничества Донецкаго уѣзда помѣщика капитана Яковлева при деревняхъ Селезневкѣ и Адриановкѣ.

При деревнѣ Адрианополѣ въ 1790 году.

1) Бѣлой сухой кварцъ лежащей на поверхности земли обросшей черной серебреною рудою и изобилующей кварцовыми хрустальями, котораго открыто каналомъ длиною на 12 сажень, шириною на $1\frac{1}{2}$ аршинъ, толщиною лежитъ онаго кварца на 8 вершковъ.

2) Черная серебряная руда по большей части въ круглыхъ шарикахъ величиной съ орѣхъ и меньше. Которой оказалось по вскрытіи дерну между землею и упомянутымъ бѣлымъ кварцомъ, и находится весьма въ довольномъ количествѣ; но за неимѣніемъ горныхъ служителей кому бы препоручить можно было разборъ, оставлена безъ добыванія. Изъ оной руды по неакуратной пробѣ, выплавлено изъ 20-ти фунтовъ серебра 1 фунтъ 16 золотниковъ.

3) Кварцъ проникнутой и покрытой темно желтою охрою съ золотымъ нацвѣтомъ, съ частью черной серебреной руды, которой соединяется съ описанымъ подъ № 1 кварцомъ. Открыто онаго длиною на 5 сажень, толщиною $1\frac{1}{4}$ аршина, глубиною отъ поверхности земли на 1 аршинъ лежитъ между сѣрымъ пещановатомъ селитерными частицами крѣпкимъ камнемъ.

4) Подъ онымъ кварцомъ въ желтоватой глинѣ черная серебряная руда перемешаная слоями съ глиной, толщиною въ $\frac{3}{4}$ аршина, глубиною на 5 сажень.

Найденые тамъ же въ 1791 году.

5) Разстояніемъ отъ первой въ 1790 году разработки в 400 саженьяхъ на небольшомъ пригоркѣ открыто ширфами въ двухъ мѣстахъ кварцовые гнѣзда; изъ которыхъ при первомъ ширфе лежитъ кварцу длиною на 6 сажень, толщиною на 8 вершковъ, шириною на 3 аршина.

6) При второмъ длиною на 4 сажени, толщиною $\frac{3}{4}$ аршина, шириною $1\frac{1}{2}$ аршинъ.

Вторая разработка того 1791-го года расстояніем отъ первой въ 300 саженьхъ въ невысокомъ продолговатомъ пригоркѣ или хребтѣ; при которой копано четыре ширфа, в коихъ оказался кварцъ гнѣздами жъ во всемъ подобной отрытымъ въ 1790 году, именно:

7) Въ первомъ ширфе длиною на 4 сажени, толщиною $\frac{1}{4}$ аршина, шириною на 3 аршина.

Во второмъ длиною 15 сажень, толщиною $\frac{1}{4}$ аршина, шириною 1 аршинъ.

Въ третьемъ длиною на $4\frac{1}{2}$ сажень, толщиною на $\frac{1}{2}$ аршина, шириною на $1\frac{1}{2}$ аршинъ.

8) Въ четвертомъ красноватая глина перемѣшанная съ мелкимъ кварцомъ и онаго хрустальями, длиною на 4 сажени, толщиною на $\frac{1}{2}$ аршина, шириною на 6 вершковъ.

9) Всѣ упомянутые прииски лежатъ гнѣздами и простираются съ востока на западъ, падая весьма полого глубиной отъ поверхности земли отъ одной половины до 3-хъ аршинъ между сѣрымъ песчановатымъ селитерными частицами камнемъ, котораго кусокъ прилагается здѣсь подъ № 9.

О железныхъ рудахъ найденныхъ въ 1791 году при деревнѣ Селезневкѣ.

10) Первая на горѣ между баераковъ Перерезнова и Долгова на третьей части возвышенія оной печенковая желѣзная руда съ желтой охрою; между которой находятся сталоктиты и капельники, состоящіе изъ железной руды, открыто оной ширфами на 12 сажень глиною, отъ 4 до 8 вершковъ толщиною. Лежитъ горизонтально и простирается съ полудни на сѣверъ.

11) Вторая на той же горѣ на рогу къ баераку Перерезному ноздреватая желѣзная руда съ частью желтой охры. Разработано оной ширфами длиною на 10 сажень, толщиною отъ 4 до 6 вершковъ.

12) Третья на скатѣ той же горы къ баераку Долгому желѣзная руда въ большихъ и малыхъ круглыхъ кускахъ лежитъ между сѣрымъ щебневатымъ камнѣ гнѣздами. Открыто оной въ двухъ ширфахъ длиною на 5 сажень, толщиною въ 4 вершка.

13) Четвертая въ вершинѣ рѣчки Утки по теченію на правой сторонѣ въ продолговатомъ пригоркѣ синеватая на магнитъ походящая четвероугольнаго образованія желѣзная руда посредственнаго содержанія. Оной открыто тремя ширфами длиною на 7 сажень, толщиною въ 5 вершковъ.

14) Пятая по теченію рѣчки Селезня на правой сторонѣ между синеватымъ мелкимъ шиферомъ желтая охра въ большихъ четвероугольныхъ продолговатыхъ на подобіе кирпичей кускахъ. Которой разработано въ четырехъ ширфахъ длиною на 60 сажень, толщиною отъ 3 до 6 вершковъ.

15) При деревнѣ Андрианополь. Разстояніемъ отъ второй кварцовой разработки къ рѣчкѣ Мечетной въ 200 саженьхъ желѣзная руда въ рассыпанныхъ неопределенной фигуры кускахъ; которой разработано каналомъ на 12 сажень толщиною на 8 вершковъ, шириной на 3 аршина.

Сверхъ того въ 1791 году съ 17-го іюля по 8-е число декабря добыто при тѣхъ же деревняхъ въ разныхъ мѣстахъ:

Крупнаго	41.687 пуд.
Мелкаго который въ расцѣнку не полагается	2.697 „
Да открыто, но за наступившею не способною погодю не поднято, примѣняясь къ про- изведенной уже добычѣ, по меньшей мѣрѣ до	32.600 „
<hr/>	
Всего	76.984 пуда

Из числа дѣйствительно добытаго угля отправлено въ урочище Кичкась состоящее на рѣкѣ Днѣпрѣ ниже пороговъ, для доставления оттуда водой въ городъ Херсонъ въ вѣдомство Черноморскаго Адмиралтейства на флотъ лучшій сортъ 15.335 пуд.

А остальное количество находится на мѣстахъ. Полагая сумму денегъ дѣйствительно на счетъ добытаго угля употребленную 1875 р. 18 к. стоитъ въ добычѣ: 25.621 пудъ, каждый въ сложности по 2 копѣйки и по пяти осмыхъ,— а 16.066 пудъ каждый 2 копѣйки и по три осмыхъ.

Къ сему должно приложить сумму потребную на инструменты и на жалованіе рабочимъ людемъ, такъ же и на подъемъ открытаго угля— примѣрно на каждый пудъ по одной копѣйки. Съ которою причтется въ сложности каждый пудъ по 2 копѣйки и по три четверти.

2-е Мрамора темно-синяго добыто: длиною отъ 3-хъ четвертей аршина до 3-хъ аршинъ, толщиною отъ 6-ти и 8-ми вершковъ до одного аршина 1.575 штукъ

Да тонкихъ плитъ разной длины и около двухъ
вершковъ толщины до 300 „

3-е Аспида изрядной доброты и способнаго къ выдѣлкѣ досокъ, открыто въ длину на 4 сажени, толщиною лежитъ онаго до 3-х аршинъ.

4-е Плитнаго и точильнаго камня открыто въ довольномъ количествѣ. Оный весьма способенъ не только къ настилкѣ половъ и къ каменному строенію, но можно выдѣлывать его толстыми брусьями къ кладкѣ доменныхъ горновъ.

Примѣчаніе.

Благонадежность описанныхъ кварцовыхъ, серебро и частью золото содержащихъ гнѣздъ, къ открытію богатыхъ жилъ несумнительно, какъ потому, что при нынѣшней можно сказать малой еще разработкѣ толь богатя руды открылись лежащія въ довольной толщинѣ и ширинѣ; а при томъ и упомянутое разстояніе отъ первой въ 1790 году до последней въ 1791 году разработки на семьсотъ сажень какъ бы усыпано мелкимъ съ рудными знаками кварцомъ, и что богатая черная серебряная руда находится почти на самой поверхности между землей и кварцомъ проникнутымъ и обросшимъ оной рудой; подъ кварцомъ же оная жъ черная серебряная руда оказалась и въ красноватой глинѣ въ изрядной толщинѣ, какъ о томъ подъ № 4 изъяснено и къ изобрѣтенію настоящихъ жилъ имѣются благонадежные по близости тѣхъ кварцовыхъ гнѣздъ горы; но въ

онихъ испытанія учинить было въ нынѣшнемъ лѣтѣ неможно единственно за неимѣніемъ годныхъ служителей и потребныхъ къ тому инструментовъ. А равно и о желѣзныхъ рудахъ нѣтъ сумнѣнія, чтобы оныя не отыскались въ большомъ количествѣ, что примѣчается по тому какъ нынѣ обрѣтенныя при отсыпи горы сами показались на поверхности, а при малой разработкѣ и открылись гнѣздами съ богатымъ металло-содержаніемъ; особливо жъ гдѣ находятся сталоктиты и въ гору идутъ руды толще, а по сему яко вѣрному обнадеживанію къ открытію оныхъ рудъ въ большихъ гнѣздахъ или жилахъ дѣланы были опытыш ирфами на плоскости горы, но по маломъ углубленіи и не болѣе 2-хъ аршинъ встрѣчалась крышка изъ сѣроватаго крѣпкого камня, между слоями котораго находились тонкими жилками желѣзные руды подобно оруденелому дереву, чѣмъ и болѣе удостовѣрило надеждой; но за крѣпкости онаго крышечнаго камня, по неимѣнію горныхъ служителей и потребныхъ къ бурванію инструментовъ осталось сіе испытаніе неоконченнымъ. Упомянутая между камнемъ лежащая тонкою жилкою руда прилагается здѣсь подъ № 24.

Что же принадлежитъ до изобилія каменного угля объ ономъ можно заключить изъ вышеупомятаго описанія, здесь же остается только сказать, что онаго стать можетъ на многія годы, хотя бы ежегодной добычъ оному простиралась и до значительнаго количества пудовъ, да и въ предъ во многихъ мѣстахъ, какъ примѣнить можно, отыскатся оной можетъ.

Въ заключеніе сего долгъ имѣю упомянуть и о повелѣнномъ экспедиціей о государственныхъ доходахъ къ открытію завода осмотрѣ слѣдующее: ежели желѣзные руды по разработкѣ окажутся въ большомъ количествѣ, то можно на первой случай одну доменную печь и два кирпичныхъ дляковки желѣза молота съ однимъ запаснымъ построить на помянутой рѣчкѣ Бѣлой и при мельницѣ состоящей на той же рѣчкѣ въ 1 верстѣ въ 420 саженьяхъ, гдѣ для устроенія плотины имѣется весьма способное мѣсто; а при томъ руда и уголь состоятъ будутъ при самомъ заводѣ, да и перевозка выдѣлываемыхъ при заводѣ вещей, ежели оныя отправляться будутъ до Таганрога, то сухимъ путемъ до рѣки Донца не далѣе 35 верстѣ, а оттуда водой; а когда во стоящіе по Днѣпру города, то до урочища Кичкась, куда и нынѣ добываемый уголь отправлялся, и сухимъ путемъ не больше 250 верстѣ. На постройку плотины необходимо нужныя лѣса можно получить изъ состоящихъ по рѣкѣ Донцу дачъ, коего по оной довольно или изъ города Черкаска въ которой лѣсовъ доставляется съ Волги не малое количество ежегодно.

Самыя жъ фабрики и прочее ко онымъ принадлежащее строеніе удобнѣе построить изъ камня, котораго въ здешнихъ мѣстахъ къ строенію весьма способнаго, такъ же и на сженіе извести изобильно. Для промыванія найденнаго при деревнѣ Андрианополѣ кварца на золото, можно устроить небольшую промываленную фабрику съ толчею при самой той деревнѣ на рѣчкѣ Мечетной, гдѣ нынѣ имѣется мельница; къ проплавкѣ жъ серебра содержащихъ рудъ плавильные печи устроить на устьѣ рѣчекъ Утки и Селезны, гдѣ тоже имѣется мельница, перестроя оныя плотины по заводскому обыкновению съ надлежащимъ возвышеніемъ (арк. 33).

№ 8

„Всепоподантійшій рапорт“ В. В. Каховського (чернетка).

...Надворный совѣтникъ Аврамовъ изъяснилъ поданнымъ мнѣ рапортомъ, что къ открытію угля и рудъ необходимо потребны для копанія земли въ глубину на нѣсколько сажень и разбуриванія встрѣчающихся камней горные служителя; сколько же а также равно и рабочихъ людей и инструментовъ потребно приложилъ при ономъ рапортѣ вѣдомость съ назначениемъ по при- мѣрному положенію на жалованье въ годъ:

рудокопамъ 10	} по 36 рублей въ годъ.
плотникамъ 1	
кузнецамъ 1	
унтер штейнгеру 60	рублей въ годъ.
<hr/>	
а всего	432 рубля

двадцати пяти рабочимъ по 9 р. в мѣсяць — на 7 мѣсяцевъ 1575 рублей.

Аврамову на прогоны и на покупку инструментов 300 р. въ годъ,
а всего 2367 рублей.

1792 г., 28 октября.

(арк. 96).

№ 9

Рапорт В. В. Каховського графові Zubову

По случаю найденного въ Бахмутском уѣздѣ въ дачахъ казенного села Вышшего при р. Донцѣ каменного угля 100.000 пудов Аврамовъ просить о высылкѣ горныхъ мастеровъ...

1793 декабря 4.

(арк. 128).

№ 10

„Примѣрная вѣдомость, сколько нужно денег на дабычу угля 100.000 пудов“, яку склав Аврамов.

Потребно рабочихъ:

	рр.	кк.
55 человекъ, полагая платы по 9 рублей въ мѣсяць, апрѣль и май:	990	
на июнь, июль, августъ, сентябрь по 12 р.	2640	

Плотниковъ для засѣканія столбовъ и другихъ работъ:

4 человекъ по 12 р. въ мѣсяць, за 6 мѣсяцевъ	288
Бревна на стойки 400 по 75 коп.	300
Бревна на стѣны домовъ	180

Горнымъ служителямъ:

Штейнгеру по 5 рублей въ мѣсяць	30
Рудокопамъ 10 человѣкамъ по 3 р. в мѣсяць	180
Плотникамъ по 3 р. въ мѣсяць	18
Всего на наемъ вольныхъ рабочихъ и на покупку бревенъ . . .	5044

Означеннымъ расходомъ каждый пудъ угля стоитъ будетъ добычею на мѣстѣ по 5 к. съ маленькими долями, коихъ въ общей суммѣ не достаесть 44 р. Къ тому приложить слѣдуетъ на инструменты, приблизительно 300

Жалованье Аврамову по 800 р. въ годъ 400

Да на перевозку угля къ берегу Донца, откуда оной отправляться долженъ водою — примѣрно по $\frac{1}{2}$ коп. пуд., а со . 100000 пуд. . 500

Итого . . . 277

Тымъ расходомъ каждый пудъ стоитъ будетъ добычею казнѣ и привозомъ $6\frac{1}{7}$ коп. без малой доли, кои составятъ на всю сумму 6 рублей.

1793 г. (числа не зазначено).

(арк. 102).

№ 11

Лист дідица Донецького повіту Петра Штерича В. В. Каховському

Ваше превосходительство милостивый государь.

Государственная и общественная польза, въ коей несумѣнно и частная многихъ членовъ онаго состоить, была есть и пребудеть всегда непремѣнный предметъ моихъ стараній. Побуждаемъ къ сему очевиднымъ неусыпнымъ попеченіемъ о томъ вашего превосходительства, высокопочтеннаго моего начальника.

Примѣромъ покойного моего родителя, достигшего, по иностранству, въ высокославной службѣ е. и. в-ва... къ генеральскому чину, въ коемъ на службѣ скончался скоропостижно въ Таврической области. Имѣя сверхъ того въ виду его къ отечеству не жалѣвъ большихъ издержекъ собственнаго своего капитала, вывелъ еще въ прежде бывшую турецкую войну, изъ заграницы, волоской и болгарской націи до пяти тысячъ душъ; для умноженій заселеній бывшихъ до того почти незаселенными, Бахмутской и Елисаветградской провинцій и другія сему подобныя государству полезныя дѣла. О коихъ имѣю подлинныя, бывшихъ тогда начальниковъ генераловъ и даже самого главнокомандующаго арміей господина генераль-фельдмаршала и ковалера графа Петра Александровича Румянцева Задунайскаго данныя отцу моему атестаты.

О чемъ непроминулъ я, имѣя долгъ сыновскій, представить къ престолу сего года въ февралѣ мѣсяцѣ письмомъ писаннымъ изъ Москвы въ собственные руки... нашей монархинѣ и просить высочайшего благоволенія ко мнѣ, оставшемуся единому его сиротѣ.

На что получилъ изъ устъ его превосходительства Василя Степановича Попова слѣдующій отвѣтъ: государыня изволить личныя заслуги награждать сіи, и болѣе еще слова самого спасителя нашего нескрывать талантъ свой въ землю ободрили меня совершенно, какъ ревностнаго члена общества и усерднаго слугу государства, принять такимъ же образомъ трудъ на собственномъ своемъ иждивеніи въ дачахъ своихъ Екатеринославскаго намѣстничества Донецкаго уѣзда, сыскивать разныя руды металловъ и минераловъ. Будучи болѣе къ тому поощряемъ и подлинными уже началами изысканій, больше десяти лѣтъ упражняющагося въ семъ того же уѣзда помѣщика двоюроднаго моего брата маіора Максима Афанасьевича Штерича, не жалѣя потерянаго немалаго капитала; благодарю бога въ сходство показаній приличныхъ рудному дѣлу книгъ сысканы мною богатые кровавниковые и другіе желѣзные руды надежнѣйшими жилами. Коя по находкѣ, въ короткое время, на одномъ мѣстѣ, небольшимъ числомъ людей, вырыто болѣе десяти тысячъ пудъ. За симъ всего важнейшее начальное мною открытое еще въ 1786 г. вскорѣ по пріѣздѣ моемъ изъ чужихъ земель земляного или каменнаго угля собственнымъ моимъ руководствомъ и призрѣніемъ производила въ разныхъ мѣстахъ владѣемой мною по выс. мон. милости землѣ, шахтами и отрываами, а нынѣ производится уже штольнями. Не удовлетворяясь единственнымъ бездѣйственнымъ изысканіемъ принявъ въ подкрѣпленіе моихъ намѣреній выс. именной манифестъ 1782 г. и подтвержденіе онаго въ дворянской грамотѣ, обратилъ все мое вниманіе и стараніе привести сіи изобретенія въ пользу общую и частную свою, чѣмъ и началъ перестроить хотя на первый разъ въ несовершеннымъ порядкѣ винокуренный заводъ печи на угольа, каковымъ до сихъ поръ безъ употребленія даже малѣйшихъ дровяныхъ щепокъ, а когда нужно при началѣ только поджигаютъ соломою и то малымъ числомъ въ сверткахъ, выкурено у меня уже болѣе полутора тысячъ ведръ горѣлки; съ несравненною выгодною противу дровъ, каковыхъ въ техъ мѣстахъ какъ и въ большей части сего намѣстничества недостатокъ, для лучшаго же о силѣ огня и его дѣйствія удостовѣренія поставлены мною простыя мѣдные и желѣзные котлы, кои доселѣ въ целости состоятъ, по окончаніи же зимы и винокуренія болѣе узнать можно, и по тому же опредѣлить ко употребленію желѣзные литые кубы каковыя безъ сомненія на большихъ въ государствѣ состоящихъ заводахъ желѣзныхъ по заказу получить можно или если сего угольа огонь потерпятъ мѣдные простыя котлы, то навѣрно и кубы таковыя ко употребленію винной сидки годны будутъ. Въ случаѣ же первые почему либо не годятся и должно употреблять послѣдніе, кои паче чаянія отъ сильнаго огня угольнаго сгорать будутъ, должно помочь подмазкою подъ кубы. Но по нынѣшней пробѣ въ семь нужды не предвидится.

Не малое препятствіе мною потерпѣннаго не малаго убытка, при выдѣлкѣ земляного или каменнаго угля происходило отъ получаемаго изъ онаго мелкаго угольа или мусора, каковой и я сначала по примѣру другихъ почиталъ за бесполезный, но нечаянная однако жъ счастливая для меня мысль научила меня дѣлать изъ онаго безъ примѣсу чего либо на

водѣ шарики или кирпичики; на примѣръ длиною в четверть арш., шириною 2 вершка, толщиною въ полтора вершка; таковыхъ одинъ человекъ въ день легко можетъ сдѣлать до 500, кои по высушкѣ на солнцѣ столь же изрядны къ употребленію, какъ и самые уголья, хотя пламя огня ихъ не столь велико, но напротивъ того продолительнѣе, виокурами моими особливо почитается, тѣми самыми людьми, в. пр-во, коихъ закоренѣлый предразсудокъ и непонятія новостей и неизвѣстности въ силу могъ я отвратить безъ отступнымъ моимъ присутствіемъ до учрежденія и показаніемъ имъ въ томъ совершеннаго порядку и проистекающей отъ того общей пользы и выгоды.

Симъ утрудять высокоую в. пр-ва особу подано мнѣ смѣлость милостивое отношеніе в. пр. ко мнѣ, донеся о всемъ вышеписанномъ, по возможности малого еще моего о рудномъ дѣлѣ понятія дерзаю просить в. пр-во принять мой трудъ, надѣюсь, полезный государству и обществу, какъ первое сіе важное изобрѣтеніе, равно и собственно меня въ покровительство в. пр-ва.

1792 ноября 28.

(арк. 114)

№ 12

Опис розроблення кам'яного вугілля в маєтках Штерича, що його склав Аврамов

Описание руднымъ приіскамъ и каменному углю свидѣтельствованныхъ въ дачахъ Донецкаго уѣзда помѣщика губернскаго казенныхъ дѣлъ стряпчаго Петра Штерича в какихъ оный (зіпсовано) состоитъ и на сколько сажень разработано, какъ толсты жилы или слои, какое положеніе имѣеть, куда оное простирается и какой благонадежности ожидать должно.

Въ слободѣ Бѣлой.

1) расстояніемъ отъ оной слободы примѣрно въ 3 верстахъ на хребтѣ называемомъ Бѣловатомъ желѣзная руда лежитъ жилой толщиною в $3/4$ аршина, между желтоватой глиной падая весьма круто (зіпсовано) простирается сполудня на северъ, разработано по оной жилѣ разносомъ на 155 сажень при сей разработкѣ добыто руды разныхъ сортовъ примѣрно до 10 тысячъ пудъ;

2) При той же слободѣ расстояніемъ отъ оной примѣрно въ $3\frac{1}{2}$ верстахъ при баеракѣ называемомъ Сухомъ слои каменного угля толщиною 1 аршинъ, длиной открыто сного посрединѣ разносомъ на 24, а по концамъ штольнями на 9 сажень; лежитъ весьма круто простираясь съ полудня на северъ весьма изрядной доброты;

Въ слободѣ Петровенкѣ.

3) расстояніемъ отъ оной слободы примѣрно в 3 верстахъ по дорогѣ (не розібрано) баерака желѣзная руда лежитъ жилою толщиною въ 8 вершковъ, длиною открыто оной разносомъ на 8 сажень простирается съ востока на западъ;

4) расстояніемъ отъ оной же слободы Петровенки примѣрно в 1 верстѣ похожая желѣзная руда лежитъ жилою толщиною въ одинъ аршинъ; длиною открыто оной разносомъ на 2 сажени, простирается съ востока на западъ;

5) расстояніемъ отъ той же слободы примѣрно въ $3\frac{1}{2}$ верстахъ при баеракѣ Васьковомъ каменного угля толщиною в $1\frac{1}{2}$ аршинъ падаетъ весьма круто, длиною открыто онаго разносомъ на 10 сажень простирается съ востока на западъ;

6) расстояніемъ отъ № 5 примѣрно въ 80 саженьяхъ слои каменного угля толщиною 6 вершковъ длиною открыто онаго разносомъ только для одного признаку на одну сажень, простирается съ востока на западъ

Въ слободѣ называемой Красный Куть.

7) расстояніемъ отъ оной слободы примѣрно въ 1 верстѣ по теченію рѣчки на правой сторонѣ слой каменного угля толщиною въ $1\frac{1}{2}$ аршина длиною открыто онаго разносомъ на 10 сажень; положеніе имѣетъ горизонтальное простираясь съ востока на западъ;

8) расстояніемъ отъ оной же слободы Красного Кута примѣрно въ 2 верстахъ по теченію рѣчки Машуки (?) на лѣвой сторонѣ, слой каменного угля, толщиною въ 8 вершковъ, длиною открыто онаго разносомъ на 12 сажень; положеніе имѣютъ горизонтальное, простираются съ востока на западъ.

Прочихъ же мѣстъ изъ известныхъ мнѣ кварцовыхъ жилъ за нападеніемъ снѣга осмотрѣть также и должныхъ замѣчаній учинить не можно было.

Примѣчаніе:

Какъ изъ онаго описанія явствуетъ, что каменного угля открыто въ 5 мѣстахъ, между которыхъ находится и весьма хорошей доброты, особливо въ слободѣ Бѣлой, при баеракѣ называемомъ Сухой, который въ бытность мою въ Петровскомъ и для винокурения употребляемъ былъ да и впредь къ полученію онаго въ большомъ количествѣ надежда уже имѣется, который не только приноситъ пользу помѣщику, упражняющемуся въ подобныхъ открытіяхъ, по случаю надобностей можетъ быть отправляемъ и для казны, какъ то въ крѣпости Ростовскую, Таганрогъ, и для Черноморскаго флота, ибо расстояніемъ отъ помянутаго г. Штерича дачи до означенныхъ мѣстъ не болѣе 170 верстѣ, почему Штеричъ и заслуживаетъ достойной похвалы, какъ начинателя въ сихъ мѣстахъ посредствомъ каменного угля винокурения, что не малымъ послужитъ примѣромъ и прочимъ въ сей хлѣбородной странѣ помѣщикамъ, безъ чего за недостаткомъ иногда лѣсовъ лишаящимся своихъ выгодъ и собственную оставляя пользу. Что же принадлежитъ до желѣзныхъ рудъ, то о изобиліи онахъ

судя по мѣстоположенію и горнымъ породамъ и сдѣланнымъ имъ Штеричемъ своимъ коштомъ не малымъ открытіямъ какъ изъ описанія означенного то нѣтъ сомнѣнія отъ которыхъ впредь можетъ произойти также не малая частная и общественная польза и то многимъ послужитъ примѣромъ, возбуждающимъ вникать въ нѣдра земли, какъ для собственныхъ выгодъ, такъ и для пользы общей, а при томъ и руды, коихъ свойства весьма хорошія, изъ коихъ издѣлья быть можетъ самыя лучшія, какъ и по моему въ маломъ количествѣ учиненному опыту доказываетъ. Не могу также умолчать и о недостаткахъ отъ незнанія случившихся при разработкѣ угля и крѣпленія штольной (не касаясь до винокурения яко не къ моей професіи принадлежащего), но сіе произошло не отъ чего иного такъ по неимѣнію у Штерича знающихъ горную науку людей, да и имѣтъ оныхъ по отдаленности заводовъ весьма трудно, а черезъ то и болѣе доказываетъ его усердіе и о дѣлѣ собственные труды имъ къ тому прилагаемые, за что по справедливости заслуживаетъ сей Штеричъ уважительнаго вниманія, недостатки же со временами знающими людьми поправлены быть могутъ. Аврамовъ.

(арк. 117.)

№ 13.

Листъ Карла Гаскойна Грибовскому

Милостивый государь мой,

Увѣдомляясь о кончинѣ вашего губернатора принужденнымъ я себя нашель препроводить на ваше попеченіе всѣ данныя мнѣ письма и бумаги по части моего отправленія графомъ Зубовымъ и соображаясь съ настоящими обстоятельства я почель за излишнее завести всѣхъ своихъ людей и инструментъ въ Екатеринославъ, почему и рѣшилъ ѣхать прямо въ Бахмутъ, надѣясь получить тамъ всю нужную мнѣ помощь согласно съ предписаніями его сіятельства

5 іюля 1794

(арк. 131).

№ 14.

Листъ Петра Штерича (адресата не назначено, возможно це В. Попов)

Ваше превосходительства милостивый государь.

Имѣю честь у сего поднести по приказанію вашего превосходительства рапортъ о новонайденномъ каменномъ углѣ. Сіе столь полезное открытіе прошу покорнѣйше принять плодомъ вашего о горной части попеченія, и милостивого ко мнѣ расположенія; равнымъ образомъ и со стороны моей, примите знакомъ отличнаго моего къ особе вашей усердія и преданности.

Позвольте ваше превосходительство вамъ яко справедливому начальнику доложить слѣдующее: въ началѣ 1794 года благоугодно было его сіятельству графу Платону Александровичу поручить мнѣ особенную комисію по коей 1-е исполнилъ я тогда же все нужное, съ присланнымъ въ Донецкій и Бахмутскій уѣзды господиномъ статскимъ совѣтникомъ и кавалеромъ Гасконіемъ, къ положенію и устройенію завода; о чемъ какъ

отъ меня, такъ и отъ его господина Гасконія донесено его сіятельству. 2-е Въ прошломъ же году, по особливой довѣренности Черноморскаго Адмиралтейства, всходство извѣстно уменьшенныхъ мною для казны поставлено стараніемъ моимъ къ порту Таганрогскому болѣе 40 тысячъ пудъ каменнаго угля, в чемъ и квитанцію получилъ.

3-е Сего уже лѣта отъ меня къ порту же Таганрогскому весь до селъ ископанный уголь, болѣе 20 тысячъ пудъ, за что отъ господина генераль-маіора Баскакова, сверхъ квитанціи и письменная благодарность за усердіе получена.

4-е Въ началѣ 794 года бывшими депутатами — маіоромъ Георгіемъ Ивановичемъ Шевичемъ и мною, подано въ собраніе дворянства письменное представленіе о хлѣбѣ; каковое въ копіи препровождено отъ меня его сіятельству а также и вашему превосходительству поднесено. Слѣдствіе онаго былъ ревностнѣйшій подвигъ Екатеринославскаго дворянства, получившаго за то высокомонаршее благоволеніе; и точное по тому выполненіе нѣкоторыхъ уѣздовъ, въ томъ числѣ и Донецкаго, коего помѣщики и мы находимся.

5-е Извѣстно вамъ мое прокормленіе сей земли, вмѣстѣ съ земскимъ исправникомъ Донецкаго уѣзда маіоромъ Милютиничемъ.

6-е Глубокою уже осенью прошлаго года, по повелѣнію вашего превосходительства, нещадя трудовъ открылъ я валяльную глину, необходимо нужную для казенной суконной фабрики, за что удостоенъ признательностью господина генераль-губернатора. А наконецъ нынѣ докладывая о учиненномъ мною по предписанію и наставленію вашего превосходительства о 7-мъ моемъ подвигѣ и рвеніи при новомъ открытѣемъ каменнаго угля въ Павлоградскомъ уѣздѣ, столь полезномъ найпаче для государственныхъ надобностей.

Пріемлю дерзновеніе беспокоить васъ моего милостивца всепокорнейшею просьбою: принять всѣ сіи мои ревностные деянія, подъ собственную защиту вашу и подобно прочимъ воспользовавшимся награжденіями, осчастливить и меня хотя при семъ важномъ случаѣ, за всѣ мои подвиги черезъ предстательство ваше у его сіятельства, исходатайствованіемъ мнѣ монаршихъ милостей; по статуту, за новые открытыя — перемѣною ордена, а за прочіи службы награжденіемъ чина надворного совѣтника.

Поручая себе совершенно справедливой особѣ вашего превосходительства, ожидая милостивого рѣшенія, которое единственно, можетъ оставаться для меня побужденіемъ къ подобнымъ дальнѣйшимъ предпріятіямъ въ пользу государственную и общественную. Я же почту себя обязанностью усерднѣйшаго подчиненнаго, при всякомъ случаѣ усугубить труды мои къ прославленію имени моихъ начальниковъ.

Съ отличнымъ высокопочитаніемъ и глубочайшею преданостію честь имѣю быть.

Милостивый государь вашего превосходительства.
всепокорнѣйшій слуга Петръ Штеричъ.

10 іюля 1795.

(арк. 144).

№ 15

Рапорт Петра Штерича И. I. Хорватові

Его превосходительству

Господину генераль-маіору правителю Екатеринославскаго Намѣстничества и разныхъ орденовъ кавалеру Іосифу Ивановичу Хорвату.

Находящагося при особопорученной комиссіи, Губернскаго стряпчаго Коллежскаго Ассессора и кавалера Штерича.

Рапортъ.

Извѣстная польза, проистекающая отъ учиненныхъ открытій каменнаго угля въ Донецкомъ уѣздѣ и окружностяхъ онаго, обратила еще въ прошедшемъ 1793 году благосклонное вниманіе попечительнѣйшаго сей губерніи верховнаго начальника, его сіятельства господина генераль-фельд-цейгмейстера, генераль-губернатора и разныхъ орденовъ кавалера, графа Платона Александровича Зубова. Его сіятельство в началѣ 1794 года повелѣтъ мнѣ изволилъ исполнять особо порученную комиссію. Сверхъ того, по представленію находившагося тогда въ Санктъ-Петербургѣ, его высокопревосходительства господина вице-адмирала главно-командующаго Черноморскимъ флотомъ предсѣдательствующаго въ Черноморскомъ Адмиралтейскомъ Правленіи и разныхъ орденовъ кавалера Николая Семеновича Мордвинова, поручено мнѣ же отъ стороны коронной, по учиненнымъ мною цѣнамъ продолженіе сухопутной поставки каменнаго угля до порта Таганрогскаго, разстояніемъ съ разныхъ угольныхъ ямъ, отъ 130-ти до 200-тъ верстѣ. Въ Таганрогѣ каменной уголь нагружается на суда, и провозится водою чрезъ Азовское и Черное моря, до впаденія лимановъ рѣкъ Буга и Днѣпра, а по симъ въ верхъ, до портовъ Николаевскаго и Херсонскаго, къ нужному употребленію въ Черноморскомъ Адмиралтействѣ. При столь дальнемъ водяномъ проходѣ, сопряжены величайшіе невыгоды, по причинѣ поврежденія, а иногда и совершеннаго разбитія транспортныхъ судовъ; чего ради его высокопревосходительство господинъ вице-адмиралъ предлагать мнѣ изволилъ: о сухопутной поставкѣ до рѣки Днѣпра; но по учиненному мною донесенію о дорогихъ цѣнахъ фурщикамъ, сіе оставлено, и надежда къ полученію желаемаго успѣха совершенно исчезала.

Доколѣ ваше превосходительство при начальномъ вступленіи въ управленіе губерніи Екатеринославской обратить изволили начальственной свой взоръ и на горную часть; ибо во исполненіе повелѣнія и наставленія вашего еще прошедшей осени, открыта мною преползшая валяльная земля, столь необходимо нужная для казенныхъ суконныхъ фабрикъ; за что и удостоенъ благосклонною признательностію его сіятельства господина генераль-губернатора; таковое благоволеніе начальниковъ, было для меня вѣщее побужденіе къ выполненію даннаго мнѣ отъ вашего превосходительства предписанія: о рачительнѣйшемъ изслѣдованіи сей весны и лѣта,

мѣстоположеній уѣздовъ, лежащихъ по ближе къ лѣвому берегу рѣки Днѣпра: великіе степи и равнины отнимали такъ же вѣроятность; однакожь наконецъ при всеусердномъ моемъ желаніи, для достиженія цѣли вашихъ предположеній, относящихся къ пользѣ государственной; отправился я Павлоградскаго уѣзда въ казенное село Градовку; где по прилежномъ испытаніи тамъ находящихся слоевыхъ горъ, оказалось что и тутъ нѣдро земное немогло скрыть богатства своего отъ прозорливости вашего превосходительства: близъ самаго села и окружности онаго, найденъ мною каменный уголь въ четырехъ мѣстахъ, а именно: 1) на рѣчкѣ Журавкѣ, 2) на балкѣ Куцой 3-й и 4-й на вершинахъ рѣки Волчей, гдѣ и желѣзныя руды открываются.— Хотя слои сихъ каменныхъ угольевъ еще не очень толсты, но сіе обыкновенно бываетъ при всѣхъ неуглубившихся еще копанкахъ. Разстояніе же отъ сихъ мѣстъ до рѣки Днѣпра, то есть до мѣстечка Кичкаса по ниже пороговъ, только около 160 верствъ. Слѣдственно поставка каменного угля прямо до Днѣпра будетъ наравнѣ съ нынешнею до Таганрога; а Днѣпромъ, непроходя уже никакихъ опасностей морскихъ, достигнетъ къ портамъ адмиралтейству поспѣшнѣйше.

Доложа о всемъ вышеписанномъ, имѣю честь поднести у сего вашему превосходительству куски новонайденнаго каменнаго угля, для усмотрѣнія о поверхностной его добротѣ; которая конечно будетъ еще лучше, при углубленіи правильными работами. Увѣренъ, что ваше превосходительство принять изволите въ полной мѣрѣ, сіе совсѣмъ въ особенной отъ прежнихъ мѣстъ странѣ столь важное, непремѣнно нужное, и выгодное какъ для надобностей козенныхъ, такъ и для обитателей тѣхъ степныхъ уѣздовъ; новое открытіе каменныхъ угольевъ и потому предстательствомъ вашимъ у его сіятельства господина генералъ-губернатора, за такое мое усердіе и рвеніе къ службѣ государственной и общественной удостойте меня къ достиженію новыхъ знаковъ высокомонаршего благоволенія.

Іюля 10 дня 1795 года.

(арк. 143).

№ 16

Квитанція, яку одержав Штерич

Квитанція (копія) изъ конторы Таганрогскаго порта, въ томъ, что по особенному его усердію къ сохраненію казеннаго интереса по извѣстному уменьшеннымъ цѣнамъ, на собственныхъ Штерича подводахъ доставлено въ портъ Таганрогский, къ отправленію въ адмиралтейство Николаевское, каменного угля: изъ заготовленнаго Аврамовымъ и Лебединскимъ въ 3-ей ротѣ и слободѣ Уткиной казенными служителями в 794 г. и къ комиссарству надъ желѣзною работою принято третьеротскаго разстояніемъ отъ Таганрога въ 203 версти 14 520 пуд.— 15 фунт.; Уткинскаго разстояніемъ отъ Таганрога 140 верствъ — 25 971 пуд., а всего 40 491 п., 15 фунтовъ, за какую того угля перевозку Штеричъ деньгами удовольствованъ, а именно за третьеротское по 10, а за уткинское по 7 коп. за пуд, 3 269 р. 97 к.

такъ какъ и по требованію его за комиссію за каждый пудъ по 2 коп.
809 р. 82 к., а всего 4 079 р. 79 коп.

(підпис)

28 сентября 1795 г.

(арк. 10).

№ 17

Квитанція, яку одержав Штерич

Квитанція (копія) доставлено Штеричемъ изъ заготовленного Аврамовымъ и Лебединскимъ Екатеринославского намѣстничества въ третью ротѣ и Донецкаго уѣзда изъ собственныхъ Штерича дачъ и самимъ имъ открытой каменной угольной ломки, состоящей по теченію на правомъ берегу р. Крепинькой, противу хутора Платова, казенными служителями сего 795 года генваря съ 1 по 27 сент. и къ комисарству надъ желѣзною работою принято третьеротского разстояніемъ отъ Таганрога въ 264 в. 20785 пуд., Крепиньского разстояніемъ отъ Таганрога в 130 верст 32 974 п., да особо подданными Штерича добытого и доставленного на 20 подводахъ 790 пуд., а всего 54 549 пуд. За каковую угля перевозку полагая за третьеротский и подданными его, Штерича, добытое — по 10 коп., а прочее по 6 коп., съ пуда, принадлежитъ къ выдачѣ ему включительно и положенныя ему адмираломъ Мордвиновымъ за комиссію по 2 коп. за каждый пудъ, 5 225 р. 94 к. въ число коихъ выдано 4 778 р. 4 коп.

(підпис)

Сент. 28 1795.

(арк. 151).